

A SCHLESWIG-HOLSTEINI KERÉKPÁRBAJNOK

Mint az előkelő, szalmakalapos idegen, akinek egész hétvégén át sikerült megóvnia féltett inkognitóját az álmos kisvárosban, ahová unokahúga esküvőjére volt kénytelen elutazni, dől hátra végre kényelmesen a kupéban, amikor hirtelen mégis felneszel a csörtetésre és a zshivajra: „Hiszen ez Bausan, a schleswig-holsteini kerékpárbajnok! Es lebe Bausan!”, amire sápadt-bosszúsan csóválja meg a fejét – úgy érezheted most magad, Tamás, hogy egyszerre a nyomodba sereglünk, intim apróságokat fitogtatunk izgatottan kiabálva, neked pedig túrnöd kell, védtelesen, a mihaszna szalmakalapban és a semmirekellő bambuszbottal a kezében. De mint Bausan, aki rájön, hogy csörtetés ide, zshivaj oda, közben mégiscsak meglódult a lokomotív, megkönnyebülve és kajánul elmosolyodik, majd kiáll az ablakba, és az üvegen túlról nyájasan integet a helyi sportbarátoknak, akik mostantól úgyis csak harmadik személyben beszélhetnek róla, mert a második személyt elvitte az első gyors – úgy nézel vissza ránk, biztos távolból, és mosolyogva hagyod itt nekünk az emlékeinket és az örök harmadik személyt.

Annyi köszönnivalóm van neki. Kritikát írt a verseskötetemről, a színdarabjainkról, szerette és tanította őket – sok mindent tanított lát-

nom úgy, hogy rajtam tartotta a szemét. Opponálta a doktori dolgozatot, beajánlott a Szépírók Társaságába, feszesen dicsérve mutatta meg, milyen jól eshet a hűvös rokonszenv, a kimért lelkesülés. Munkatársának kért fel a Radnóti Színház három évtizedét summázó könyvhöz, buzdított, ha dolgoztam, csitított, ha csatáztam volna. Íme, hosszú barátságunkban itt vagyok én: mindenütt. Ő pedig merre van vajon?

Felköszöntött a születésnapomon. Egy ördögfiókát ábrázoló szobor képét küldte el: „A mellékelt fotó lübecki, tehát egy elég jó író szülővárosából való.” Egy olyan írót emlegetett, akinek egyik büszkesége volt, hogy sikerült megőriznie a magányát. Ezt a magányt értette, akarta ő is: Tamás, az ember. *Thomas, der Mann*.

Amikor egyszer önála dolgoztunk a Radnóti-albumon, sorra megmutogatta kedves könyveit, zenéit, képeit, bútorait. Megcsodáltam mindent, de semmire sem csodálkoztam rá – egyedül a rövidnadrág látnom engedte, fedetlen lábszárára. Az öregesen hófehér és szőrtelen bőr takarta, izmos, jelentős vádlikra, erre a megrendítő fizikai közvetlenségre és esendőségre: a kerékpárbajnok mulandó erejére és dicsőségére. Ennyit láthattam belőle, ezt a két csupasz lábat. Ezeken közlekedett-kerekezett mindaz, amit sosem engedett megtudnom magáról.

Hogy utoljára találkoztunk, tavaly nyáron Gyulán, a Humorfesztiválon, megint jól öltözött volt: láthatatlan és sebezhetetlen. A műsor után koccintgattunk. Előbb róla magáról kérdeztem, nem festett valami jól. Egy kézlegyintéssel és fél mondattal hessentett el, és már indult is aludni. Akkor egy megírandó recenziómról kértem ki a tanácsát: miként fogalmazzam bele bizonyíthatatlan balsejtelmemet, hogy a szerző nem a saját gondolatait írja le, hanem másvalakinek a publikálatlan és éppen általa féltve őrzött vázlataiból merít? Erről már hajlandó volt sokáig beszélgetni. Nagy tapintattal és eleganciával bizonygatta tapintatomat és eleganciámat, amellyel megbirkózom majd ezzel a kihívással is. Elköszönt és útra bocsátott. Közben izmos lábaira is odapillantottam, alig állt már rajtuk. Még egyszer megint csupa jót kaptam tőle, akiről most mégis dadogva bírok csak írni – nem én, hanem ő akarta ezt így, ennyit mondhatok el a mentségemre.

Csak az ámulatomról adhatok számot. Az egyik ámulatról a papírra vetett és élőszóban maradt mű iránt, a sokféle induló kíváncsiság és sokféle érkező, el nem tévedő tudás iránt. És a másik ámulatról, amelybe az egyikből estem, hogy a lenyűgöző életmű árnyékában ott rejtezik az a másik, tökéletesre esztergált alkotás: a szemérmes, büszke ember hallgatása. Az egyetlen, tökéletes magány annyi kérdés és figyelem, annyi-annyi szó mögött, a bizonyára viaskodó és zaklatott hangokat magába foglaló, hibátlan, feltörhetetlen némaság. Milyen tökéletes mű is egy ennyire zárt, emberi csönd.

Azóta, valahányszor biciklire ülök, le-lesandítok munkás vádlimra, vizsgálom és faggatom az izmok játékát. Azután fejcsóválva nézek a mellettem elrobogó gyorsvonat után. Mennyi mindent kell még megtanulnunk a kerékpározás technikájáról és művészetéről, árván zsi-vajgó schleswig-holsteini barátaim!